

Werkopdracht 5 Democratie, Vertegenwoordiging en verkiezing.

Een eenduidige definitie van een democratie bestaat niet, hiervoor zijn er teveel verschillende opvattingen over. Een democratie betekent dat het volk mee beslist. Er zijn verschillende opties in een democratie. Een directe ofwel plebiscitaire democratie of een indirecte ofwel representatieve democratie.

Vraag 1: In pluralistische democratieopvattingen bestaat een ander beeld van “het volk” dan bij verdedigers van de identiteitsdemocratie. Wat houdt dit verschil in?

Antwoord: Bij een identiteitsdemocratie gaat men ervan uit dat onder iedereen dezelfde opvattingen leven en is het volk homogeen. Bij een pluralistische democratie heersen er verschillende opvattingen en kiest elke groep zijn eigen vertegenwoordiger die zijn/haar standpunt naar voren brengt.

Vraag 2: In hoeverre hebben de verschillende democratieopvattingen hun weerslag gevonden in het Nederlands staatsrecht?

Antwoord: Onze democratie wordt vertegenwoordigd in Den Haag. De macht van onze koning is democratisch ingekapseld. Wij zijn een constitutionele monarchie met een parlement stelsel. Het volk is in Nederland belangrijk maar niet de hoogste macht, anders zouden we een volkssoevereiniteit hebben, dit is niet mogelijk aangezien we een koninkrijk zijn.

Vraag 3: Welke vormen van directe democratie kunnen worden onderscheiden?

Antwoord: Directe democratie kan middels een referendum en volksinitiatief.

Aantekening behorende bij vraag 3:

Directe democratie:

- Referendum

- * Constitutief (niet bindend)
- * Beslissend (wel bindend)
- * Facultatief (raadplegend op initiatief van de overheid)
- * Verplicht (referendum op basis van de wet)
- * Prelabel (referendum voorafgaand aan een besluit)
- * Correctief (referendum achteraf aan het besluit)

- Volksinitiatief: Een methode om iets op de agenda van de wetgever of het bestuur te krijgen. De regels hieromtrent zien we in het reglement van orde van de 2^e kamer.

Vraag 4: Wat wordt in het kader van de representatiefunctie van politieke partijen vertegenwoordigd en in welke vertegenwoordigende organen komt dit tot uiting?

Antwoord: De verschillende opvattingen die onder de mensen leven. De politieke partijen representeren deze opvattingen in de samenleving. De vertegenwoordigende organen zijn de Staten-Generaal (rijksniveau), Provinciale Staten (Provinciaal niveau) en de Gemeenteraad (Gemeentelijk niveau). Het Europees Parlement kan nog genoemd worden, maar vervuld niet dezelfde rol als de organen op nationaal niveau.

Vraag 5: In hoeverre staat de representatiefunctie van politieke partijen haaks op de genoemde integratiefunctie?

Antwoord: Met de integratiefunctie wil men nog mee gelijkgezinden krijgen. Denk aan de termen zieltjes winnen en bruggen bouwen. Eerst onderscheid je jezelf maar vervolgens probeer je die gedachte onder meer aanhangers te krijgen.

Vraag 6: De regeringsfunctie van politieke partijen ziet op een andere relatie dan die tussen keizer en gekozen. Welke relatie is hier vooral in het geding?

Antwoord: Je draagt iets uit over alle facetten. Je onderscheid eerst en vervolgens heb je over alles iets te zeggen. De relatie tot de kiezer maakt niet meer uit nadat hij is verkozen. Nu kan de persoon doen en laten wat hij wil. Met andere woorden, jouw stem is geen garantie.

Vraag 7: Hoe ziet de Grondwet de volksvertegenwoordigende functie van de Staten-Generaal en wat is het gevolg daarvan voor de positie van een individuele parlementariër.

Antwoord: Hier wordt gedoeld op artikel 50 van de grondwet. Het gevolg hiervan is dat je het hele volk moet vertegenwoordigen terwijl je tegelijkertijd fractielid bent.

Vraag 8: Wat is in dit verband de betekenis van het verbod van last en in hoeverre is dit verbod verenigbaar met de bestaande partijdemocratie?

Antwoord: Het verbod van last wordt geregeld in art. 67 lid 3 van de grondwet. Het houdt in dat een parlementariër vrij is te stemmen naar eigen inzicht. Denk aan de situatie Koppejan en Ferrier van de CDA tijdens de laatste verkiezingen.

Aantekening:

Vertegenwoordiging:

- Art. 50 Grondwet – De Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele volk.

- Art. 67 lid 3 Grondwet:

* Vrij mandaat

* Restfunctie = De partij waar jij aan verbonden bent kan jouw zetel niet afpakken.

(Denk aan Rita Verdonk bij de VVD).

Vraag 9: In hoeverre zijn de eerder behandelde functies van politieke partijen mede van toepassing op de Staten-Generaal?

Antwoord: Het gaat hier om de volgende functies, de representatiefunctie, de regeringsfunctie en de integratiefunctie. De Staten-Generaal vertegenwoordigen deze functies niet. Tijdens het regeren moet je een opinie over alles hebben. Je moet meer doen dan alleen je eigen standpunten uitdragen.

Vraag 10: Welke functies heeft de Eerste Kamer in ons staatsbestel en in hoeverre heeft de Tweede Kamer andere functies?

Antwoord: De Eerste Kamer heeft een rol in het wetgevingsproces, zij kunnen in principe alleen wetsvoorstellen aannemen of verwerpen. De Tweede Kamer is meer regelgevend. Zij hebben daarnaast een andere rol en hebben initiatiefrecht en amendementsrecht. Zij staan veel dichterbij de politieke arena.

Aantekening:

Eerste Kamer is de kamer van heroverweging. Kenmerken zijn:

- De Kamer is veel meer op de achtergrond

- Thorbecke vindt de Kamer geen doel hebben

- Er is sprake van een getrapte verkiezing per vier jaar. Wij kiezen Provinciale Staten en deze kiest de Eerste Kamer. Indirecte verkiezingen dus. (Art.55 en 59 Gw juncto art. q2 lid 1 Kieswet.

- Er is sprake van evenredige vertegenwoordiging, art. 53 Gw

- De Kamer heeft een heroverwegende functie

Vraag 11: Op welke gronden werd het districtenstelsel vervangen door een systeem van evenredige vertegenwoordiging?

Antwoord: Er zou dan meer diversiteit komen. Evenredige vertegenwoordiging past beter bij een pluralistische samenleving.

Aantekening:

Verkiezingen

- Districtenstelsel/meerderheidsstelsel.
 - Het gaat om de personen
 - Er is een absolute meerderheid nodig om gekozen te worden (helft plus 1)
- Evenredige vertegenwoordiging
 - Het aantal door een partij te bezetten zetels is evenredig aan het aantal op haar uitgebrachte stemmen, hierdoor krijgen kleinere partijen een betere kans.

Vraag 12: Op welke wijze worden de 150 zetels van de Tweede Kamer na verkiezingen verdeeld?

Antwoord: Art. P5 kieswet: Het Centraal stembureau deelt de som van de stemcijfers van alle lijsten door het aantal te verdelen zetels. Art. o2 lid 1 Kieswet: Het hoofdstembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen en de som van deze aantallen. Deze som wordt stemcijfer genoemd.

Aantekening:

Verkiezing vervolg:

- Kiesdeler: Aantal uitgebrachte geldige stemmen gedeeld door aantal te verdelen zetels. (art. p5 en o2 kieswet.
- Kiesdrempel: geen kiesdeler = geen kieszetel. Dit is te lezen uit art. p6 Kieswet.
- Voorkeursstemmen: Als je voldoende stemmen krijgt kun je op de lijst stijgen, Art. p15 Kieswet. Hiervoor moet je minimaal 25% van de stemmen hebben.
- Restzetels op grond van grootste gemiddelden aan stemmen per zetels. Art. p7 Kieswet. Verder wordt er verwezen naar een rekenvoorbeeld wat op Nestor te vinden is, dit is aan te raden te doen voor het tentamen.

Vraag 13: Wat is de staatsrechtelijke betekenis van een voorkeursstem?

Antwoord: Middels een voorkeursstem kan je "druk" uitoefenen op de politiek. Op deze manier heeft de burger extra invloed op hetgeen gebeurd binnen de politiek.

Vraag 14: Welk politiek compromis lag ten grondslag aan de invoering van algemeen kiesrecht?

Antwoord: Het gaat hier om de zogenoemde pacificatie van de onderwijsstrijd. Er werd parlementaire steun gegeven aan de regels omtrent onderwijs. Dit in ruil voor steun met betrekking tot algemeen kiesrecht. Dit heeft gezorgd voor de volgende ontwikkelingen:

- Sinds 1848 kiest men de Tweede Kamer rechtstreeks.
- Grondwetherzining in 1917, algemeen mannenkiesrecht
- Grondwetherzining 1922, algemeen vrouwenkiesrecht. (wet is in 1919 gemaakt)

Vraag 15: In hoeverre spelen leeftijd, geslacht en nationaliteit een rol bij het toekennen van actief en passief kiesrecht?

Antwoord: Bij de leeftijd van 18 jaar krijgt men actief en passief kiesrecht. Voor het passief kiesrecht geldt nog wel dat je jonger op de lijst mag staan, maar je 18 bent op het moment dat je zitting neemt. Nederlanders hebben kiesrecht, voor actief kiesrecht volgt dit uit art. 54 Gw en voor passief kiesrecht volgt dit uit 56 Gw. Je geslacht speelt geen rol bij het kiesrecht.

Werkopdracht 6 De Staten-Generaal.

Vraag 1: Wat is het verschil in samenstelling tussen een Kamerfractie en een Kamercommissie?

Antwoord: Art. 11 RvO Tweede Kamer ziet op de fractie. Art. 15 RvO Tweede Kamer ziet op de commissie. Kamercommissie bestaat uit leden van verschillende partijen.

Vraag 2: Wat is de functie van een Kamercommissie en in hoeverre kan een dergelijke commissie besluiten nemen?

Antwoord: De commissie werkt voor de kamer, zij bereiden alles voor voor de plenaire beraadslaging. Ze bevorderen de gedachtewisseling van de regering. Op grond van art. 36 van het RvO Tweede Kamer kunnen ze besluiten nemen, maar de kamer kan hier niet aan worden gebonden. Het geldt alleen intern.

Vraag 3: Hoe is het mogelijk dat de politieke verhoudingen in de Tweede Kamer verschillen van die van de Eerste Kamer?

Antwoord: Door de methode van verkiezing en het moment van de verkiezingen. Provinciale Staten wordt door een andere groep kiezers besloten dus heeft het een andere kleur. Er zijn andere partijen betrokken bij de Provinciale Staten verkiezingen. En deze hebben een veel trouwer electoraat.

Aantekening:

Staten-Generaal:

- Verschillen Eerste en Tweede Kamer

- Verkiezing, wijze en tijdstip. Provinciale Staten verkiezingen zijn altijd op hetzelfde moment bij wet geregeld. Tweede Kamer verkiezingen niet, als het kabinet valt zijn er eerder verkiezingen.

- Andere partijen, lokale partijen doen mee bij de Provinciale Staten verkiezingen en daardoor is er een andere verdeling die doorwerkt naar de verdeling in de grote partijen.

- Er is een andere opkomst. Trouwe electoraat bij Provinciale Staten verkiezingen.

Vraag 4: Wat is de verenigde vergadering der Staten-Generaal en wanneer komt deze bijeen?

Antwoord: Vergadering Eerste en Tweede kamer samen maar in de hoedanigheid van een apart orgaan met eigen bevoegdheden. Denk aan de troonrede, art. 65 Gw, noodtoestanden art. 103 Gw, Vredesmissies art. 100 Gw. De Staten-Generaal hebben heeft dus 3 hoedanigheden: de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en de Verenigde Vergadering (art. 51 lid 4 Gw.)

Vraag 5: Welk gemeenschappelijk belang wordt gediend met de eed van zuivering en de wettelijke regeling van het traktement van parlementariërs?

Antwoord: De eed kan in de vorm van een eed (meer religieus) of in de vorm van een belofte (minder religieus) worden afgelegd. Het traktement is de financiële regeling voor de parlementariërs. Je moet genoeg verdienen om niet omgekocht te willen worden. Door dat het "salaris" hoog genoeg is ben je financieel onafhankelijk en is het niet aantrekkelijk.

Aantekening:

Parlementariërs: Parlementaire onschendbaarheid art. 71 Gw.

- Eed van zuivering: Art. 60 Gw

- Schadeloosstelling: art. 63 Gw.

- Incompatibiliteiten: art. 57 Gw.

- Verbod van last: art. 67 lid 3 Gw.

Vraag 6: Wat is de ratio van art. 57 lid 2 Gw en waarom maakt lid 3 op een van de genoemde incompatibiliteiten een uitzondering?

Antwoord: Dit is voor demissionaire ministers en staatssecretarissen. Dit houdt in dat er geregeerd wordt op een laag pitje in het belang van het land. Vervolgens komen er verkiezingen als lid 3 er niet is mag je niet voor de nieuwe ronde meedoen. Omdat je dan zowel als parlementariër zit als demissionair minister zit.

Vraag 7: Het verbod van last is opgenomen in de bepaling over de besluitvorming door de Staten-Generaal. Tot wie is dit verbod vooral gericht?

Antwoord: Het is vooral naar de partij waar de minister onder hoort gericht.

Vraag 8: Wie is blijkens het arrest Arubaanse verkiezingsaanspraak gerechtigd te beschikken over een zetel in het parlement?

Antwoord: Blz. 156 van de arrestenbundel. Er is een overeenkomst tussen partij en lid en in deze overeenkomst is opgenomen dat op het moment dat het lid opstapt de zetel naar de partij gaat. Nu is de volgende vraag aan de orde: Is een overeenkomst die inhoudt dat, in geval van breuk met de fractie, de zetel wordt opgegeven in rechte afdwingbaar? Nee, volgt uit rechtsoverweging 8. Hier geldt het vrije mandaat, je zetel is van jou. De Hoge Raad gaat hier in r.o 3.2 in mee.

Vraag 9: Waartegen of tegen wie biedt de parlementaire onschendbaarheid bescherming?

Antwoord: Tegen iedereen die jou in rechte wil aanspreken. Kan het OM zijn, maar ook via de civiele weg. Dit houdt niet in dat je vrijuit kan schelden in de debatten, hiervoor is het Reglement van Orde voor zowel de eerste als tweede kamer. Dit biedt de voorzitter mogelijkheden in te grijpen.

Vraag 10: Over welke middelen beschikken de Kamers der Staten-Generaal om inlichtingen van de regering te verkrijgen en in hoeverre kunnen zij afdwingen dat de gewenste inlichtingen ook daadwerkelijk worden verstrekt?

Antwoord: Door middel van vragen stellen. Of interpellieren. (dit moet wel schriftelijk van te voren ingediend worden, art. 133 lid 4 RvO 2de kamer.) Ook kan er een spoeddebat worden ingelast op grond van art. 54a RvO 2de kamer. Als laatste kan het recht van enquête gebruikt worden. Het afdwingen van inlichtingen kan op grond van art. 68 Gw. Zolang de inlichtingen niet in strijd zijn met het belang van de staat, wel kan er politieke druk worden uitgeoefend dmv een motie.

Aantekening:

- Recht van interpellatie: Doorbreekt de agenda, onderwerp is vreemd aan de orde van de dag. Hiermee moeten 30 leden instemmen om het door te kunnen laten gaan.

- Recht van enquête: art. 70 Gw

- Wet op de parlementaire enquête

- H.XII RvO 2de kamer / H.IX RvO 1^e kamer.

- Vragen: art 136 RvO 2e kamer (mondeling)

art. 134 Rvo 2^e kamer (schriftelijk)

art. 144 Rvo 1^e kamer (schriftelijk)

Vraag 11: In hoeverre bestaat er een actieve inlichtingenplicht van de regering en wat is de gebruikelijke wijze van het actief verstrekken van inlichtingen?

Antwoord: Het is niet bij wet geregeld. In de praktijk wordt de info toch wel geleverd. Er wordt heel veel informatie open gesteld, dit werkt praktischer. Mensen kunnen zicht voorbereiden en in lezen. De instemming wordt hiermee ook veel groter. Veel informatie wordt verstrekt middels brieven en nota's.

Vraag 12: Over welk middel beschikken de Kamers om op basis van de verstrekte informatie het beleid van de regering bij te sturen en in hoeverre kan deze bijsturing daadwerkelijk worden afgedwongen?

Antwoord: De motie. De regering hoeft hier geen uitvoering aan te geven, maar er kan wel politieke druk mee worden uitgeoefend. Als het een heel belangrijk onderwerp is kan men het op laten lopen tot een motie van wantrouwen. Art. 66 RvO 2^e kamer.

Vraag 13: Welke mogelijkheden biedt het parlementaire budgetrecht om het regeringsbeleid bij te sturen? Art. 105 Gw. Je hebt alleen wat te zeggen over het maxima, niet het minimum. Dus over het plafond, hoeveel geld wordt er maximaal uitgegeven. Het gaat om stellen van financiële grenzen aan het beleid van de overheid.

Vraag 14: Welke juridische en feitelijke verschillen bestaan er tussen de Tweede en de Eerste kamer waar het de controle van de regering betreft?

Antwoord: Alle mogelijkheden gelden voor de 1^e en 2^e kamer. De Eerste Kamer maakt minder gebruik van de controlemogelijkheden. Het is nog een discussiepunt of de Eerste Kamer een motie van wantrouwen mag aannemen.

Werkopdracht 7 De Regering.

Vraag 1: Sinds wanneer wordt de regering formeel door de Grondwet als een samengesteld orgaan gedefinieerd?

Antwoord: 1983. Hiervoor gold vanaf 1848 dat de uitvoerende macht bij de koning lag.

Vraag 2: Welk staatrechtelijk beginsel maakt samenwerking tussen Koning en ministers noodzakelijk?

Antwoord: Ministeriele verantwoordelijkheid. Er zijn twee varianten, strafrechtelijk en politiek (1848). De strafrechtelijke is er sinds 1840 en toetst de rechtmatigheid van het besluit. Er is zowel een handtekening nodig van de zittende minister als de koning voor het besluit.

Vraag 3: Welke functies vervult de Nederlandse Koning in het huidige constitutionele staatsbestel?

Antwoord: Symbolische functie (eenheid staat), ze is het staatshoofd en ze is onderdeel van de regering. Daarnaast heeft ze een magistraatfunctie, dit houdt in het opgang helpen van de regering.

Aantekening:

Koning:

- Gaat om het instituut koning, niet de persoon zelf
- Art. 34 en verder van de Gw.
- Staatshoofd
 - Vertegenwoordigd het Koninkrijk
- Onderdeel van de Regering
 - Art. 42 lid 1 Gw.

Vraag 4: Welke betekening moet worden gehecht aan het gegeven dat wetgeving, bestuur en rechtspraak in Nederland geschieden in naam der Koningin?

Antwoord: Dit is een overblijfsel van de vorstensoevereiniteit. We zijn dit nog steeds omdat we een monarchie zijn, formeel juridisch ligt het gezag nog steeds bij de vorst.

Vraag 5: Waarin verschillen een minister zonder portefeuille en een staatssecretaris van een gewone minister?

Antwoord: De gewone minister heeft de leiding over een ministerie. Verder zijn er dezelfde

taken en bevoegdheden, art. 44 Gw. Staatssecretaris krijgt de bevoegdheden van de minister, art. 46 Gw. De minister bepaald het takenpakket van de staatssecretaris.

Vraag 6: In hoeverre is er sprake van ondergeschiktheid tussen de verschillende bewindslieden?

Antwoord: De Minister-president is de voorzitter van de Ministerraad. De 1° onder zijn gelijken. (Primus inter Pares). Staatssecretarissen zitten niet in de Ministerraad, alleen als deze wordt afgevaardigd. Zij hebben dan alsnog geen beslissend stemrecht. De Minister President ondertekend tevens zijn eigen benoeming. Ministers zijn allemaal gelijk aan elkaar.

Vraag 7: Is er verschil in samenstelling en bevoegdheid tussen de ministerraad en het kabinet?

Antwoord: Het kabinet is geen juridische term, het is van belang ten aanzien van de formatie. Het kabinet is de ministerraad + staatssecretarissen maar zonder Koningin. Ministerraad is alleen de ministers.

Vraag 8: Wat dient er in de ministerraad te worden besproken en wie bepaalt dat?

Antwoord: Hier wordt het algemeen regeringsbeleid besproken, de Minister-president is de voorzitter. Art 4 RvO Ministerraad.

Vraag 9: Wat is het verband tussen de homogeniteitregel en het bestaan van de ministerraad?

Antwoord: De ministers moeten als een mond naar buiten toe treden, deze mond wordt in de ministerraad gevormd.

Vraag 10: Waarin verschilt de strafrechtelijke ministeriele verantwoordelijkheid van de politieke ministeriele verantwoordelijkheid?

Antwoord: Politiek houdt in dat er verantwoording moet worden afgelegd aan het parlement, strafrechtelijk betekent verantwoording afleggen aan de rechter.

Aantekening:

Ministeriele verantwoordelijkheid:

- Strafrechtelijk:

- rechtmatigheid van het genomen besluit
- strafrechter
- Wet Ministeriele verantwoordelijkheid (art. 1)

- Politiek:

- Politieke wenselijkheid/doelmatigheid van regeringsbesluiten
- Door en ten overstaan van de volksvertegenwoordiging

Vraag 11: Wat houdt Koninklijke onschendbaarheid in?

Antwoord: Je kunt niet ter verantwoording worden geroepen bij de volksvertegenwoordiging. Geen mogelijkheid tot strafrechtelijke vervolging.

Aantekening:

Staatshoofd: Alleen zittende Koning/Koningin

- Onschendbaar

- Geen dwingend gezag uitoefenen tov Koning
- Heeft niks te maken met ministeriele verantwoordelijkheid

- Ministers dragen verantwoordelijkheid voor het doen en laten van het staatshoofd

- Afgeleide verantwoordelijkheid t.a.v. leden van het Koninklijk huis op wie het Koninklijk gezag afstraalt. Deze mensen zijn niet onschendbaar.

Vraag 12: In hoeverre biedt de ministeriele verantwoordelijkheid bescherming aan de koning of aan leden van het Koninklijk huis?

Antwoord: De minister president draagt verantwoording voor het staatshoofd. Leden van het koninklijk huis is iets anders dan Koninklijke familie. Hoe verder je in de bloedlijn zit hoe minder ministeriele verantwoordelijkheid er is. Het hangt er ook vanaf wat je doet, of het van belang is voor de publieke taak. Als een minister zich serieus uitlaat over een kwestie kun je ervan uit gaan dat er sprake is van ministeriele verantwoordelijkheid.

Vraag 13: Wat is de betekenis van de ministeriele verantwoordelijkheid voor het functioneren van de ambtelijke dienst?

Antwoord: De minister is verantwoordelijk voor zijn ministerie.

Vraag 14: Wat zijn vanuit een oogpunt van doelmatig en democratisch bestuur de voor en nadelen van het toedelen van bestuurlijke taken aan zogenaamde zelfstandige bestuursorganen?

Antwoord: Voordelen: Omdat het los staat kan het efficiënter. Er is politieke onafhankelijkheid. Een nadeel is dat er geen ministeriele verantwoordelijkheid.

Aantekening:

ZBO:

- Overheidsinstantie die is losgetrokken van de departementale organisatie.
- Behoort tot de rijksdienst

Werkopdracht 8: Het parlementaire stelsel

Vraag 1: Welk middel gebruiken de S-G tot ver in de 19^e eeuw om de door de Koning benoemde ministers tot ontslag te dwingen en waarom is dit middel later in onbruik geraakt?

Antwoord: Budgetrecht. Het verwerpen van de begroting was een paardenmiddel. Door de vertrouwensregel is dit in onbruik geraakt. Dit is het basisbeginsel van het parlementaire stelsel.

Vraag 2: In hoeverre is de Luxemburgse kwestie een illustratie van de stelling dat de vertrouwensregel de ultieme sanctie op de ministeriele verantwoordelijkheid is?

Antwoord: De minister vertrekt, de Koning kan zijn minister niet handhaven tegen de wil van het parlement.

Aantekening:

- Kwestie Mijer 1866:

- Omvang ministeriele verantwoordelijkheid

- Luxemburgse kwestie 1868

- Traktaat van Londen: Nederland werd mede verantwoordelijk voor het onafhankelijk blijven van Luxemburg. Hier wast het parlement het niet mee eens en verwerpt de begroting. Kamer wordt ontbonden, nieuwe kamer reageert echter hetzelfde. Nu geldt het Ne bes in idem beginsel voor Kamerontbindingen.

- Vertrouwensregel is hieruit ontsproten.

Vraag 3: Waarom bestempelt het Handboek de periode 1887-1917 tot 'la belle époque' van het parlementair stelsel?

Antwoord: Dit was de periode dat er twee blokken waren. Links en rechts. Aan de hand van

de verkiezingsuitslagen keken ze of ze konden blijven of weg moesten. Er werd op personen gestemd. Het districtenstelsel gold nog, hierdoor was er altijd een duidelijke uitslag.

Vraag 4: Waarom betekende de verandering van kiesstelsel in 1917 het einde van deze parlementaire bloeiperiode?

Antwoord: Evenredige vertegenwoordiging werd het nieuwe stelsel. Het districtenstelsel werd afgeschaft. De drempel werd lager om binnen te komen. Je had als persoon geen absolute meerderheid meer nodig. Je stemt op een lijst ipv op een persoon. Er komen meerder partijen en er moet geformatteerd worden en dus is er coalitievorming nodig.

Vraag 5: waarom is het onder de huidige omstandigheden moeilijk voorstelbaar dat de Tweede Kamer wordt ontbonden in geval van een politiek meningsverschil met de regering?

Antwoord: Omdat we ervan uitgaan dat de minister zijn verantwoordelijkheid neemt en opstapt. En daardoor komen er dus verkiezingen en dient de kamer zijn ontslag in.

Vraag 6: Waarom is een ontbinding van de Eerste Kamer weinig zinvol?

Antwoord: Omdat de Eerste kamer wordt gekozen door de Provinciale Staten en deze veranderd toch niet. De kans is heel groot dat dezelfde mensen terugkeren.

Vraag 7: Wat is de zin van ontbinding op termijn?

Antwoord: Zo voorkom je dat je een periode zonder parlement zit. Ar. 64 lid 3Gw.

Vraag 8: Wanneer wordt een kabinet “demissionair” en wat kan zoal de aanleiding zijn voor het aannemen van de demissionaire status?

Antwoord: Op het moment dat het kabinet zijn ontslag aanbiedt en hierover is nog niet besloten. Zie voor een duidelijk overzicht www.calie.nl Dit gebeurt op de vooravond van de verkiezingen bij reguliere verkiezingen of conflict.

Aantekening:

Demissionair kabinet:

- Aanbieden ontslag ministers en staatssecretarissen
- reguliere verkiezingen
- Conflict waaraan ministers en staatssecretarissen consequenties verbinden (+ evt. verkiezingen, dit hoeft niet, het kan nog gelijmd worden).
 - Intern
 - met Staten Generaal
 - Overig (bijv Wim Kok- Srebrenica)

Dualisme:

- Regering is zelfstandig ten opzichte van parlement en vice versa.
- Ontlenen van bevoegdheden geschiedt onafhankelijk van elkaar

Monisme:

- Verenigingsmodel
- Regering ontleedt bevoegdheden aan parlement
- Regering ondergeschikt aan parlement

Vraag 9: In hoeverre is de actieve betrokkenheid van Kamerfracties bij de kabinetsformatie verenigbaar met de dualistische gedachte verhouding tussen regering en Staten-Generaal?

Antwoord: Vanuit het dualistisch oogpunt strookt dit niet, vanuit democratisch oogpunt wel. Op het moment dat je de fracties erbij betreft bevordert je wel vast het vertrouwen tussen kabinet en S-G.

Vraag 10: Waarom plegen (in)formateurs te worden benoemd en in wiens opdracht verrichten zij hun werkzaamheden?

Antwoord: Benoeming geschied door Koning, de Koning is onschendbaar. Als je geen (in)formateurs aanstelt moet zij keuzes maken waarvoor ze niet ter verantwoording kan worden geroepen. Je zet haar in een positie waar het staatshoofd niet in moet worden gezet.

Vraag 11: Wat is het nut van het sluiten van een regeerakkoord?

Antwoord: Zorgt voor stabiliteit, partijen wat ze aan elkaar hebben. Kabinet zit stabiel op zijn plek door de partijen die meewerken aan het regeerakkoord.

Vraag 12: Wie draagt de politieke verantwoordelijkheid voor het proces van kabinetsformatie?

Antwoord: Het nieuwe kabinet en dan met name de Minister President. Art 48 Gw.

Vraag 13: Waarom wordt de vertrouwensregel en de homogeniteitsregel door het Handboek beschouwd als regels van ongeschreven staatsrecht en waarom geldt dit niet voor de regel dat de ministers aan de vooravond hun ontslag aanbieden?

Antwoord: Het ontslag aanbieden is een gewoonte en geen regel van ongeschreven recht. Hiervan kan je afwijken omdat de verkiezingen er toch wel komen. Het is niet noodzakelijk, dit is wel de andere regels.

Vraag 14: Hoe kan een motie het karakter krijgen van een motie van wantrouwen?

Antwoord: - Als degene die hem krijgt het zo opvat

- Als het in de tekst van de motie staat
- Als het in de toelichting staat
- Als het blijkt uit de discussie in het parlement
- Als het aanvaarden onaanvaardbaar is.

Werkopdracht 9

Vraag 1: Welke doelen worden gediend met het stellen van algemene regels?

Antwoord: Dit is voor het bevorderen van het legaliteitsbeginsel. Het zorgt voor een betere rechtsgelijkheid, rechtszekerheid. Het stuurt de samenleving.

Vraag 2: Waarom is het moeilijk de functie wetgeving daadwerkelijk te scheiden van ander overheidsfuncties, zoals bestuur?

Antwoord: Wetgeving en bestuur bestaat uit regering en hierdoor is het moeilijk te scheiden. Datgene wat in de uitvoering (bestuur) begint wordt uiteindelijk wet en andersom. Verdragen heeft regelgeving en is dus wetgevend maar voordat ze er zijn is bestuur van belang. Zie hierin de combinatie wetgeving en bestuur.

Vraag 3: Welke zeggenschap heeft de Raad van State ten aanzien van de totstandkoming van wetten en welk orgaan neemt het initiatief tot de betrokkenheid van de Raad?

Antwoord: Art. 17 en 18 WRvS. De Raad heeft een adviserende functie, de indiener van de wet neemt dit initiatief.

Aantekening Raad van State:

- Voorzitter is de Koning (Art 1RvS)
- Art 73 Gw. → Functies RvS
- Mate van verbondenheid advies:
 - De RvS is zeer gezaghebbend, maar het advies hoeft niet opgevolgd te worden.
- Regeringsvoorstellen: art. 17 WRvS.
- Initiatiefvoorstellen: art. 18 WRvS.

Vraag 4: In welke parlementaire documenten kan men de gedachtewisseling tussen de kamers en de regering teruglezen?

Antwoord: De handelingen. Hierin wordt letterlijk opgeschreven wat er wordt gezegd. Verder alle kamerstukken. Dit zijn de bijlagen bij de handelingen. (Nota's, amendementen enz.)

Vraag 5: Welk organen kunnen een door de regering ingediend voorstel van wet wijzigen en op welke manier dient dat te geschieden?

Antwoord: De regering moet dit doen middels een nota van wijziging. De Tweede Kamer doet dit middels een amendement, art. 84 Gw.

Vraag 6: Wat is het verschil tussen een amendement en een motie?

Antwoord: Als een amendement wordt aangenomen treedt het rechtsgevolg in, dus is het wetsvoorstel gewijzigd. Bij een motie gebeurt dit niet. De regering moet nu nog een keuze maken, hier is geen direct rechtsgevolg.

Vraag 7: Over welke middelen beschikt de regering om amendering van een wetsvoorstel te verhinderen?

Antwoord: Er kan een politiek spel worden gespeeld, er wordt dan gesteld dat aanneming onaanvaardbaar is. Ze kunnen het amendement overnemen en wijzigen ook kunnen ze intrekken.

Vraag 8: Wat zijn de rechtsgevolgen van de aanvaarding van een onaanvaardbaar verklaard amendement? Een onaanvaardbaar amendement hoeft niet hetzelfde gevolg te hebben als een motie van wantrouwen. Het kan ook ingetrokken worden, dit is aannemelijker.

Vraag 9: Waarom draagt de behandeling van een voorstel van wet in de Eerste kamer een geheel ander karakter dan de behandeling van dat voorstel in de Tweede kamer?

Antwoord: In de Eerste kamer kan niemand wijzigen, dit had eerder moeten gebeuren. Als de Eerste kamer wil wijzigen geven ze dat aan bij de regering. Het wetsvoorstel wordt bevroren. Er wordt een nieuw wetsvoorstel ingediend, het hele traject wordt opnieuw bewandeld. Daarna worden de twee voorstellen samen bekrachtigd, hierdoor is de een de wijziging van de ander. Dit heet een Novelle. Het verschil met de Tweede kamer is, dat de Eerste kamer slechts heroverweegt. Ze stemmen in of ze trekken in.

Vraag 10: Hoe is het te verklaren dat de Tweede Kamer betrekkelijk weinig gebruik maakt van het wet van initiatief?

Antwoord: Vaak is er niet genoeg achtergrond informatie. Kamerleden hebben vaak niet de mankracht en de tijd. De regering “draagt het wel eens op” aan de kamer, maar stelt dan ook de manschappen beschikbaar.

Vraag 11: Over welke bevoegdheden beschikt een lid van de Tweede Kamer dat een voorstel van wet aanhangig heeft gemaakt bij de Tweede Kamer?

Antwoord: Wijzigen en intrekken. Hij schrijft ook de schriftelijke reacties en verdedigt het voorstel bij de Eerste Kamer.

Vraag 12: Waarom is de politieke betekenis van bekrachtiging bij initiatiefwetgeving groter dan bij wetgeving op voorstel van de regering?

Antwoord: Het is het eerste moment dat de regering er wat over zegt. Art. 87 Gw.

Vraag 13: Aan welke vereisten moet zijn voldaan voordat een wet in werking kan treden en wie bepaalt het moment van inwerkingtreding?

Antwoord: Door bekrachtiging is het wet geworden, nu moet hij nog bekend gemaakt worden. Art. 88 Gw. Op grond van de bekendmakingwet moeten het ofwel bekend worden gemaakt in een staatsblad ofwel in een Staatscourant. Art. 3 en 4 Bekendmakingwet. Art. 1 regelt de regels omtrent elektronische wetten.

Vraag 14: In welke opzichten wijkt de procedure van herziening van de Grondwet af van de wijze waarop een wet wordt gewijzigd?

Antwoord: De grondwet heeft twee lezingen. De eerste lezing is de normale procedure bij de tweede lezing is er een tweederde meerderheid nodig. Tijdens de tweede lezing kan er ook niet meer gewijzigd worden. Tussen deze lezingen is er een ontbinding van de Eerste Kamer.

Vraag 15: Wat is de zin van art. 137 lid 5 Grondwet?

Antwoord: Dit lid maakt het mogelijk een voorstel te splitsen, dit doet de kamer als het ene deel het wel zal halen en het andere deel niet.

Vraag 16: Waarom wordt de ontbinding van de Eerste Kamer als onderdeel van de procedure tot herziening van de Grondwet sinds 1995 niet meer voorgeschreven?

Antwoord: Dit heeft geen zin, doordat de Provinciale Staten de samenstelling kiezen zal er geen verandering zijn in de nieuw geformeerde Eerste Kamer.

Werkopdracht 10. De bevoegdheid tot wetgeving.

Vraag 1: Waarin verschilt de procedure van totstandkoming van een amvb van het proces van wetgeving?

Antwoord: De parlementaire medevaststelling. Deze is er bij de wet wel, bij de AMvB niet.

Een AMvB is een koninklijk besluit en dus een wet in materiële zin, art. 89 Gw. De RvS is wel nodig bij de totstandkoming van een AMvB.

Aantekening:

Attributie van regelstellende bevoegdheid:

- Grondwet draagt bevoegdheid tot regelstelling rechtstreeks op aan het orgaan, bijvoorbeeld art. 81 Gw.
- Geattribueerde bevoegdheid is exclusief indien er staat:
 - “bij de wet”
 - “de wet bepaalt, de wet stelt vast”

Delegatie van regelstellende bevoegdheid:

- Orgaan draagt geattribueerde bevoegdheid tot regelstelling over aan een ander orgaan.
 - “de wet regelt” (vorm van regelen)
 - “bij of KRACHTENS de wet”

Vraag 2: Kan een staatssecretaris bevoegd zijn een regeling uit te vaardigen.

Antwoord: Ja, art 46 Gw. Dit artikel moet in samenhang met art. 89 lid 4 Gw worden gelezen. Een regeling van een staatssecretaris staat op hetzelfde niveau als een ministeriële regeling.

Vraag 3: In hoeverre liet de Grondwet, naar de heersende opvattingen tot 1879, zelfstandige regelstelling door de regering toe?

Antwoord: De koning was bevoegd tot zelfstandig regelstelling zolang de Grondwet hier niets over zei.

Vraag 4: Welke beperking ging uit van de code d’instruction criminelle op de uitoefening van de bevoegdheid tot zelfstandige regelstelling door de regering en in hoeverre werd deze beperking teniet gedaan door vaststelling van de Blanketwet 1818?

Antwoord: Als een AMvB werd overtreden moest de rechter verwijzen naar een straf in de wet. Er was dus een wettelijke grondslag nodig. Je had hier een wet in formele zin voor ding. De Blanketwet gaf een grondslag voor alle amvb’s waar nog geen wettelijke grondslag voor was.

Vraag 5: Waarom is de uitspraak van de Hoge Raad in het arrest Meerenberg van zo groot belang en waarom kon de staatsrechtgeleerde Buys zich met deze uitspraak niet geheel verenigen?

Antwoord: In dit Arrest ging de Hoge Raad “om”. In dit arrest wordt er bepaald dat de bevoegdheid tot regelstelling van de Koning er slechts is als deze berust in de Grondwet of andere wet in formele zin. Volgens Buys moest er gekeken worden naar de materie. Straffen voor het overtreden van een AMvB hadden volgens hem sowieso al grondslag nodig in de wet in formele zin.

Aantekening Buys:

- Burgers bindende verklaringen (amvb’s) moeten sowieso via de regering, dus gebaseerd zijn op een wet in formele zin.
- Zelfstandig vaststellen door de Koning kan alleen in die gevallen waarin het de burger niet bindt.

Vraag 6: Hanteert de huidige Grondwet een materieel wetsbegrip?

Antwoord: ja, art 89 lid 2. Materieel: De inhoud van de regeling bepaald wie die regeling moet vaststellen.

Vraag 7: Welke op democratische motieven gebaseerde bezwaren zijn aan te voeren tegen de in de Grondwet vastgelegde verdeling van zijn wetgevende bevoegdheid?

Antwoord: Art. 89 laat nog steeds ruimte over voor zelfstandige amvb's gemaakt door de regering. Het parlement is hier niet bij betrokken, dit is niet democratisch.

Vraag 8: Waarom is delegatie een zo veel voorkomend verschijnsel?

Antwoord: De wetten in formele zin duren veel langer voordat ze er zijn. De wet geeft het kader en dat wordt verder ingevuld door amvb's. Op deze manier is er veel sneller de mogelijkheid in te springen op actualiteiten.

Vraag 9: Waaruit blijkt dat de Grondwet delegatie door de wetgever al dan niet toestaat?

Antwoord: Dit wordt duidelijk door het onderscheid "bij of krachtens" of "bij wet" geregeld.

Vraag 10: Langs welke wegen kunnen de Kamers der Staten-Generaal toezicht houden op de uitoefening van een door de wetgever overgedragen bevoegdheid tot regelstelling?

Antwoord: Door middel van geclausuleerde of voorwaardelijke delegatie. Ze kunnen tevens de bevoegdheden uitoefenen die ze al hadden, vragen stellen, interpellieren of het recht op enquête.

Vraag 11: Waarom was naar het oordeel van de Hoge Raad de gemeente Amsterdam niet bevoegd om op basis van art. 4 lid 3 van het Waterleidingbesluit (een AMvB) fluoride toe te voegen aan het drinkwater?

Antwoord: Er was een afzonderlijke wettelijke grondslag nodig omdat het een dusdanig belangrijke maatregel was. Het ging het doel van de wet die voorzag te buiten.

Fluoridering arrest: 22 juni 1973

- Waterleidingbedrijf voegt fluoride toe met goedkeuring minister.
- art. 4 lid 3 waterleidingbesluit
- art 4 lid 1 waterleidingwet
- Deugdelijk drinkwater

Jamin arrest: 25 juni 1926

- Jamin voldeed niet aan verwarmingseis volgens het districthoofd.
- Het districthoofd ontleend zijn bevoegdheid aan art. 59 arbeidsbesluit
- art. 10 lid 1 arbeidswet
- Bij AMvB wordt voorgeschreven

Arbeidsbesluit was verboden subdelegatie omdat er in staat "wordt voorgeschreven".

Vraag 12: Welke bezwaren had de Hoge Raad tegen het stellen van regels met betrekking tot het verwarmen van winkelpanden door het districthoofd van de Arbeidsinspectie?

Antwoord: Het arbeidsbesluit had geen bevoegdheid mogen geven aan het districthoofd.

Vraag 13: In hoeverre is er behoefte aan beleidsregels?

Antwoord: Dit is van belang voor de rechtszekerheid, het biedt houvast en duidelijkheid.

Vraag 14: Waarin verschilt een beleidsregel van een algemeen verbindend voorschrift?

Antwoord: een avv is vastgesteld op basis van een wettelijke grondslag, een beleidsregel niet. Beleidsregel genereert geen rechten of plichten voor burgers een avv wel. Het bestuursorgaan bindt zichzelf middels een beleidsregel.

Aantekening Beleidsregel:

- Geeft houvast aan zowel bestuur als burger
- Biedt rechtszekerheid

- art. 1:3 lid 4 awb.
- art. 4:82 awb.
- Arrest leidraad Administratieve boetes
- Wel recht, geen avv.

Vraag 15: Is een bestuursorgaan bevoegd om van een algemeen verbindend voorschrift danwel een beleidsregel af te wijken?

Antwoord: art. 4:84 awb maakt het mogelijk af te wijken van een beleidsregel. Van een algemeen verbindend voorschrift kan men niet afwijken.

Vraag 16: Op basis van welke argumenten is een rangorde tussen wet, AMvB en ministeriele regeling aan te geven?

Antwoord: De wet is hoger in rangorde dan een AMvB, de wet kan nooit zelfstandig tot stand komen. De manier van maken geeft al aan dat er verschil in zit.

Werkopdracht 11 De Rechterlijke organisatie.

Vraag 1: Waarom is de huidige rol van de rechter een andere dan die Montesquieu voor ogen stond?

Antwoord: De opvatting van Montesquieu was dat de rechter alleen de wet hoefde toe te passen. Tegenwoordig waardeert de rechter veel meer aan de hand van de feiten. Soms is de wet ontoereikend en tegenwoordig zijn er veel meer open normen.

Vraag 2: In hoeverre is een actieve, rechtsvormende opstelling van de rechter te verenigen met het idee van de rechtsstaat?

Antwoord: Rechtsvorming houdt in dat de rechter een leegte invult. Rechtsvinding is als de regel ontoereikend is. De rechter kijkt hoe het in dit specifieke geval toereikend is. Bij een rechtsstaat worden de regels gemaakt door de wetgever, dit past niet bij een actieve rechter.

Vraag 3: Wie vormen de rechterlijke macht?

Antwoord: De rechterlijke macht bestaat uit de zittende (rechters) en staande (OvJ) magistratuur. Op grond van art. 2 WRO behoort tot de rechterlijke macht: De Hoge Raad, Gerechtshoven, Rechtbanken en de Procureur Generaal van de Hoge Raad. De taken van de rechterlijke macht liggen ofwel in het civiele recht ofwel in het strafrecht. Art. 112 en 113 Gw.

Vraag 4: Waarom heeft het zo lang geduurd voordat er enige samenhang kwam in de administratieve rechtspraak?

Antwoord: Men kwam er niet uit of het onder gebracht moest worden bij het administratieve recht of de rechterlijke macht. Dit heeft vroeger geleid tot een lappendeken aan instanties die over elk specifiek deel gingen.

Vraag 5: Langs welke organisatorische en procedurele wegen is deze samenhang tot stand gekomen?

Antwoord: Door de invoering van de Awb. Deze wet is ingevoerd in vier delen. Hiermee werd het bestuursprocesrecht geüniformeerd. De lappendeken is verdwenen. Het gevolg was een reorganisatie van al die diverse rechtsprekende instanties.

Vraag 6: Wat is de achtergrond van de integratie van de voormalige afdeling rechtspraak en de afdeling geschillen van bestuur tot een afdeling bestuursrechtspraak?

Antwoord: Het samenvoegen van 2 organisaties, de bestuursrechter binnen de RvS.

Historie Bestuursrechtspraak:

- Afdeling geschillen van bestuur van de RvS.
 - van toepassing bij het kroonberoep
 - Adviesrol (voor arrest Benthem)
 - Nu zelf uitspraken doen (dus een rechtsprekende instantie)
- Afdeling rechtspraak RvS
 - AROB – rechtsprekende instantie
- Nu zijn de hierboven genoemde instanties gezamenlijk de ABRVS (Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State).

Vraag 7: Welke gespecialiseerde administratieve gerechten zijn na de herziening van de rechterlijke organisaties blijven bestaan?

Antwoord: De Centrale Raad van Beroep: heeft een eigen wet (Beroepswet). En het College van beroep voor het Bedrijfsleven (Wet bestuursrechtspraak bedrijfsleven.) Bij beide instanties is hoger beroep mogelijk.

Vraag 8: Ten opzichte van wie dient de rechter onafhankelijk te zijn?

Antwoord: Het betuur. Een rechter wordt benoemd bij Koninklijk Besluit. Door onafhankelijkheid ben je beter in staat onpartijdig te zijn.

Vraag 9: Wie beslist over de benoeming, de beloning en het ontslag van rechters?

Antwoord: Rechters worden voor het leven benoemd. De Hoge Raad via de Tweede Kamer, art. 117Gw. Er is de Wet Rechtspositie Rechterlijke Ambtenaren, deze ziet toe op de beloning. Ontslag van rechters is geregeld in art. 117 lid 3 Gw. Maar is weer uitgewerkt in de eerder genoemde wet. Voor schorsing geldt art. 46f Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en voor ontslag 46 l&m. Je wordt dan ontslagen door de Hoge Raad.

Vraag 10: Welke functie heeft de minister van Justitie in het bestuur van de beide onderdelen van de rechterlijke macht. (Zittende en staande magistratuur)?

Antwoord: Aanwijzingen geven, art. 127 Wet R.O. Dit kan worden opgedeeld in bijzondere en algemene aanwijzingen. Art. 128 Wet R.O. regelt de aanwijzingen in een concreet geval voor de staande magistratuur. Voor de zittende magistratuur zit de raad voor rechtspraak tussen de rechters en de minister. Art. 91 wet R.O geldt hier, de minister kan aan de raad aanwijzingen geven, art. 93 wet R.O. Niet met betrekking tot inhoudelijke aanwijzingen, art. 109 wet R.O. Alleen met betrekking tot de bedrijfsvoering.

Vraag 11: Wat is de strekking van art. 6 EVRM en op welke wijze komt die strekking tot uiting in het arrest Benthem?

Antwoord: Dit artikel ziet toe op het recht op een “fair trial”. Het EVRM is eigenlijk niet bedoeld voor het bestuursrecht. Ze hebben het toepasbaar gemaakt door te zeggen dat er winst verloren werd en dat dit hem persoonlijk trof. (Burgerlijk recht). De Kroon was geen onpartijdige rechter, afschaffing hiervan was dan ook het gevolg.

Vraag 12: Welke spanning kan bestaan tussen de rechtsprekende werkzaamheden van de Raad van State en de eisen die door art. 6 EVRM worden gesteld?

Antwoord: De dubbele functie van de Raad van State. Ze adviseren met betrekking tot wetgeving waar ze later zelf over oordelen. Dit kan de onafhankelijkheid in de weg staan.

Procola arrest:

- Is de berechting door de RvS van een geschil over een wettelijke regeling, waarover eerder door dezelfde RvS advies is uitgebracht, in overeenstemming met art. 6 EVRM? In dit geval waren dezelfde personen adviesorgaan als rechtsprekend, dit is niet toegestaan.

Vraag 13: In hoeverre heeft het begrip “rechterlijke macht” onderscheidend vermogen indien de tot de rechterlijke macht behorende gerechten worden vergeleken met andere colleges die met rechtspraak zijn belast?

Antwoord: Rechters en andere instanties hebben duidelijke regels omtrent ontslag, benoeming en vergoeding. Dit is om de onafhankelijkheid te waarborgen. Het is voor de andere instanties allen berust op een andere wet, het is een verwaarloosbaar verschil.

Werkopdracht 12 Rechtsbescherming tegen de overheid.

Vraag 1 Staat bij een administratieve rechter beroep open tegen:

- De afwijzing door de minister van een verzoek tot subsidie? Ja, het is een besluit gericht tot een belanghebbende door een bestuursorgaan. Art. 1:3 jo 8:1 Awb.

- De wijziging van een ministeriële regeling? Nee, art. 8:2. Een ministeriële regeling is een avv en die gelden tegen iedereen. Er kan wel Hoger Beroep worden ingesteld bij de burgerlijke rechter.

- Het besluit tot verkoop van een aandelenpakket van de overheid in een luchtvaartuigmaatschappij door de staatssecretaris van Economische zaken? Nee, het is een privaatrechtelijke handeling. Hiertegen kan je als burger niet in beroep gaan. Art. 8:3 Awb.

Vraag 2: Wat is het verschil tussen bezwaar en administratief beroep en waaruit blijkt dat de ene of de andere procedure gevolgd dient te worden?

Antwoord: Art. 1:5 Awb. Bezwaar wordt ingediend bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen. Beroep is een voorziening tegen een besluit dat moet worden ingediend bij een ander bestuursorgaan dat over het primaire besluit heeft geoordeeld. Dit is vaak een hoger bestuursorgaan. Bij beide wordt vol getoetst. Bezwaar is de algemene regel, tenzij in het besluit staat dat er administratief beroep moet worden ingesteld moet deze regel worden gevolgd.

Vraag 3: Wat is de functie van voorprocedures als het maken van bezwaar of het instellen van administratief beroep?

Antwoord: Ontlasten van de rechter. Het is een 2^e herziening van het besluit, dit kan vaak afgedaan worden door het bestuursorgaan. Het is dus een zeeffunctie.

Vraag 4: Wat is de achtergrond van het ontstaan van algemene beginselen van behoorlijk bestuur?

Antwoord: Bij een verzorgingsstaat (wat wij uiteindelijk zijn geworden) is er veel meer contact tussen overheid en burgers. Wetmatigheid is niet meer altijd rechtmatigheid. Wetmatigheid wordt nu rechtmatigheid + de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Geleidelijk is de opvatting ontstaan dat de overheid onrechtmatig kan handelen en dat hier bescherming voor nodig is.

Vraag 5: Waarin verschilt een toetsing aan algemene beginselen van behoorlijk bestuur van een doelmatigheidstoets?

Antwoord: Rechtmatigheid en wetmatigheid wordt getoetst door de rechter. Doelmatigheid wordt getoetst door het bestuursorgaan. Behoorlijkheid wordt getoetst door de ombudsman. Doelmatigheid is een effectiviteittoets, dit kan aan alles getoetst worden. De wetmatigheid en rechtmatigheid wordt alleen getoetst op basis van de wet. De scheidingslijn is niet heel duidelijk.

Vraag 6: Aan de hand van welk criteria bepaalt de civiele rechter of hij bevoegd is kennis te nemen van een geschil waarbij een publiekrechtelijk orgaan is betrokken?

Antwoord: De rechter toetst 2 dingen. 1: (on)bevoegdheid en 2: (on)vankelijkheid. Voor de

bevoegdheid is het voldoende als je je als burgers ergens op beroept. De burgerlijke rechter is een restrechter en dus eigenlijk altijd bevoegd. Als er geen andere weg open staat kan je naar de burgerlijke rechter. In Nederland moet de weg naar de rechter altijd mogelijk zijn.

Vraag 7: In welke situaties zal de civiele rechter, indien hij bevoegd is te oordelen over een geschil waarbij een bestuursorgaan is betrokken, partijen desondanks niet-ontvankelijk verklaren?

Antwoord: Als er een andere rechtsgang (bestuursrecht) is die voldoet. Deze weg biedt de burger in dit geval dezelfde bescherming.

Vraag 8: Aan de hand van welke criteria bepaalt de civiele rechter of een handeling van de overheid een onrechtmatige daad oplevert en hoe verhouden deze criteria zicht tot art. 8:77 lid 2 Awb. De onrechtmatige daad is geregeld in art. 6:162. En geeft de welbekende 5 criteria. Deze criteria wordt ook bij de Awb gehanteerd.

Vraag 9: Wat is de centrale vraag in de drie bestudeerde arresten?

Antwoord: Mag de rechter avv's toetsen en zo ja waaraan? Levert dit dan een onrechtmatige daad op? Nee, het is niet automatisch een onrechtmatige daad, je moet aan alle criteria uit art. 6:162 voldoen en hier zelf een beroep op doen.

Art. 120 Gw is een uitzondering, de rechter mag alles toetsen behalve verdragen en formele wetten aan de grondwet.

Algemene rechtsbeginselen staan op dezelfde hoogte als de grondwet. Ministeriële regelingen mogen getoetst worden aan algemene rechtsbeginselen. (Arrest Lanbouwwliegers).

Formele wetten mogen niet getoetst worden aan algemene rechtsbeginselen. (Arrest Harmonisatiewet).

Waarom we niet mogen toetsen aan de Grondwet is omdat de wetgever in Nederland het laatste woord heeft. De rechter gaat op deze stoel zitten als hij toetst aan de Grondwet.

Vraag 10: In welke opzichten verschilt het arrest Landbouwwliegers van het arrest Pocketbooks II?

Antwoord: Pocketbooks gaat over hogere wetgeving, de burger krijgt gelijk. Bij Lanbouwwliegers gaat het om toetsen aan algemene rechtsbeginselen. De burger krijgt hier geen gelijk.

Vraag 11: De Hoge Raad acht bepalingen van de Harmonisatiewet in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel, maar laat deze bepalingen toch niet buiten toepassing. Wat is daarvoor de verklaring?

Antwoord: Hij mag hier niet aan toetsen.

Vraag 12: In welke opzichten verschilt de rechtspositie van de nationale ombudsman van die van een lid van de rechterlijke macht?

Antwoord: WNO ziet toe op de rechtspositie. Hoofdstuk 9 van de AWB ziet toe op de procedure bij de ombudsman.

Vraag 13: Welke handelingen kunnen aan de nationale ombudsman ter toetsing worden voorgelegd?

Antwoord: Feitelijke handelingen, het is een behoorlijkheidstoets.

Vraag 14: In welke opzichten verschilt de toetsing door de nationale ombudsman van een rechterlijke toetsing. De ombudsman geeft een volle toetsing, de rechter toetst marginaal.

